

Missä oli Oulussa 1865 Beckgatan? Tuntuuko tutulta? Sen varrelle pystytettiin mainittuna vuonna komea puutalo, 73 kynnärää pitkä, 15 3/4 leveä ja 15 kynnärää ja neljännes eli n. 11 m 40 cm korkea. Otsikosta arvaatte, että puhun Kirkkotorin koulusta.

Beckgatan eli Ojakatu muutettiin sitten joskus rautatien valmistumisen jälkeen Asemakaduksi. Perimätiedon mukaan rakennus lienee alkuaan ollut Pateniemessä laivaveistämön työväen asuntona. Olisin voinut panna perimätiedon sitaatteihin, sillä lainasin sen sanasta sanaan vanhan opettajani Walter J. Snellmanin artikkelista Oulun kansakoulun 50-vuotismuistojulkaisusta. Sitä ennen sen oli kirjannut maisteri Leino Pentzin 1918 ilmestyneeseen kirjaansa.

Perimätieto on nyt joltisellaikin varmuudella varmaksi vahvistettavissa. Sain syksyllä pari kirjettä ja palovakuutuskirjan kopiot ystävältäni Pertti Juvanilta Helsingistä. Hän muisti kuulleen, että talo oli rakennettu "Ison varin" puutavarasta. »Iso varvi« oli oululaisten suurin yhteinen yritys laivanrakennuksessa. Tämä Pateniemen varviyhtiö aloitti 1856. Lähtöluvat luettiin 1865. Näitä tietoja artikkeliinsa kaivellessaan (Kaltion n:o 2/73) Juvani löysi Oulun Wiikko-Sanomista 1865 ilmoituksen: »Pateniemen työhuonerakennuksen purkamiseen ja wetämiseen tänne kaupunkiin saadaan tehdä tarjouksia viikon ajan tästä päivästä alkaen allekirjoitetun tykönä.« Päivämäärä oli 18:s maaliskuuta ja allekirj. A(nton) M(aurits) Reuter,

metsänhoitaja, Sahansaaren vesisahan palveluksessa, kauppias ja tehtailijakin.

Ehkä kaupunki oli ostanut rakennuksen. Ainakin se oli ollut myytävänä vapaaehtoisessa huutokaupassa edellisen helmikuun 9:ntenä. Palovakuutuskirjassa 1867 joka tapauksessa sanotaan, että rakennus oli pystytetty 1865 ja että se oli hirsistä ja hyväkuntoinen, vuoraamaton ja maalaamaton. Katto oli päreistä. Huoneista käytetään nimitystä asuinhuone. Niitä oli seitsemän, niissä yhteensä 11 kaakeliuunia. Yllättäen selvisi myös rakennuksen käyttötarkoitusta, pienestä ilmoituksesta sekin. Kaupunki sijoitti taloon raatihuoneen ja ala-alkeiskoulun. O. W.-S:ssa n:o 30/28. 7. 1866 tarjosi kaupunki huutokaupalla »säleaidan eli staketin rakentamisen ja maalaamisen raatihuoneen ja ala-alkeiskoulun tomtein ympärille«. Vakuutuskirja on päivätty 30. 9. 1867. Stakettikin oli silloin valmis.

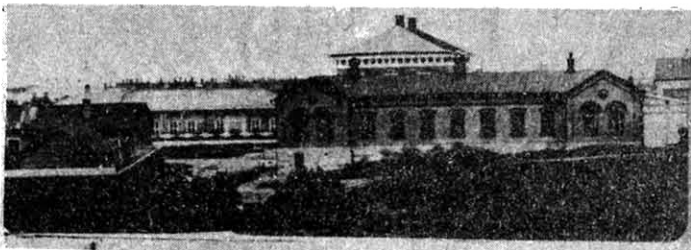
Tämä »palotontti« (vuoden 1822 jälkeen) oli Gyldenin asemakaavakartan vuodelta 1839 mukaan määrätty lääninhallitusta varten, mutta sitähän siihen ei koskaan rakennettu. Kun lääninhallitus tuli Rysä- eli Polttimosaaresta (sairaalasaari) keskustaan, se esim. 1845 oli vuokralaisena professori Gustaf Toppeliuksen talossa, nykyinen Torikatu 16. — Ala-alkeiskoulu Oulussa jatkui uusista koulujärjestelyistä huolimatta v:een 1875. Siinä ja siis myös tässä talossa ehti käydä opissa moni pojanvintti. Tässä aloitti myös Theodor Frosterus, silloinen Heinäpään poika, sittemmin tunnettu Teuvo Pakkala, joka syksyksi 1874 jo pääsi uuteen suomalaiseen yksityislyseoon. Sinä syksynä Kirkkotorin kouluun sitten tuli myös uusi suomalainen reaalikoulu.

On ilmeistä, että rakennus toi-

mi raatihuoneena kahteen otteeseen. Olisikohan niin, että raatihuone kuitenkin väistyi reaalikoulun tieltä, sinnehän kaavailtiin paljon oppilaita, tosin turhaan. Kaupunki tarvitsi myös istuntosalin valtuustolleen, joka aloitti 1875. Kun sitten tuli oli tuhonnut maistraatille ym. vuokratun kelloseppä Ahlstrandin talon (nyk. PYP:n kulmatontti), siirtyi maistraatti uudelleen ojan pohjoispuolelle reaalikoulun huoneistoon (»jota ei silloin tarvittu«, sanoo Gust. Kivistö 1925: yhteenvedo valtuuston toiminnasta). 90-luvun alussa vuokrattiin valtuustoa ja virastoja varten tilat Fabritiuksen talosta (Kolmion kulma). Tri Snellmanilla oli siis 1924 syytä puhua ent. raatihuoneesta, kun hän kertoi, että talo saatiin 1893 kansakoululle. V. 1911 sen puhttelunimi tuntuisi yhä olleen Raatihuone.

Snellmanin mukaan talossa oli neljä luokkahuonetta ja opettajainhuone. Väliseiniä oli siis poistettu, ehkä jo 1893. Monet meistä tuntevat koulun vain apukouluna. Oulussa ryhdyttiin antamaan opetusta heikkolajisille jo 1920, mutta vuokrahuoneissa. Kirkkotorin kouluun opetus sijoitettiin vasta 20-luvun jälkipuoliskolla. Siitä lähtien se sitten oli, nykytermiä käyttäkseni, tukiovetuksen tyyssija siihen saakka, kun nyt valmistunut Suomen Pankkia ruvettiin rakentamaan ja osa talosta otettiin työhönsä käyttöön. Uusimpien tietojen mukaan rakennus nyt kuitenkin saneerattaisiin omistajansa kaupungin käyttöön. . .

Nimitys Kirkkotori johtuu siitä, että Franzénin puiston kortteli jätettiin 1824 asemakaavassa aukioksi. Vaikka alueelle ei tehty yhtään mitään, alettiin sitä kutsua Kirkkotoriksi. Nimityksillä Kirkkotorin ja Raatihuoneen koulu on siis järjestyksessä selitys.

Tämä on takuulla vanhin kuva, jossa Raatihuone-Kirkkotorin koulu näkyy. Talo on tässä vuoraamaton, maalaamaton, mutta "staketti" on jo "tomtein" ympäri rakennettu. Säleaidan erikoinen maalaus, valkoiset neliöt, kiinnittää huomiot monissa vanhoissa kuvissa. Kansallismuseon 1907 tehdyn merkinnän mukaan se olisi 1860-luvulta. Nykyinen lyseo, joka näkyy oik. alkuperäisen lääninmaamittauskonttorin yläpuolelta, on jo jatkettu, tapahtui 1866. Vasem. "korttikaari".